

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยได้ก้าวไปสู่ยุคการพัฒนาประเทศ ต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป พื้นที่ประเทศไทยทั่วทุกภาคจะมีภูมิปัญญาไทยที่แตกต่างกัน ซึ่ง ภูมิปัญญาของไทยมีคุณค่าและมีความสำคัญยิ่ง หากถูกละเลยหรือไม่มีการสืบทอดก็จะสูญหายไป ในที่สุด จึงสมควรที่จะได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมทั้งภาครัฐ และเอกชน นอกจากกระทรวง การศาสนาและวัฒนธรรมจะมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบโดยตรงก็ตาม ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ก็ให้สถานศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชนที่ได้ มีการสนับสนุนอีกทางหนึ่ง ในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยมีการ รวบรวมผลงาน ที่เป็นภูมิปัญญาและมีศูนย์วัฒนธรรมในระดับชาติ ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับ อำเภอ ระดับตำบลถ้าหากแต่ละระดับเห็นความสำคัญอย่างจริงจังจะมีการเก็บรวบรวมผลงานภูมิปัญญา ไว้อย่างเป็นระบบก็จะเป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์หรือสืบทอดให้กับคนรุ่นหลัง

กรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) จึงมีแนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ ๘-๑๐ โดยยังคงยึดหลักการปฏิบัติตาม “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในการ ปฏิบัติ ที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกภาคส่วน ทุกระดับ ยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในกระบวนการพัฒนาประเทศ^๑

คนไทยตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย สร้างจิตสำนึกที่ดี มีค่านิยม ที่พึงประสงค์อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน บนความแตกต่าง หลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นฐานในการก้าวไปสู่สังคมที่มีความใสใจและแบ่งปันต่อผู้อื่น ตลอดจนนำไปสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมต่อกับเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ของประเทศในอนาคต^๒ จะเห็นได้ว่าวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านในแต่ละภาคจะพบว่า มีการอนุรักษ์และ เสริมสร้างภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองในการสร้างภูมิปัญญาด้านอาหาร เครื่องจักรสาน การสร้างที่อยู่อาศัย ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เสื้อผ้า สมุนไพรพื้นบ้าน ฯลฯ คนไทยต้อง

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรีย, แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙, หน้า ๖.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓.

มีความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีของตนเองและจะต้องร่วมกันจรรโลงรักษาความดีงามสืบไป คุณค่าของภูมิปัญญาจะเห็นได้จากหลายพื้นที่ในประเทศไทย

ซึ่งเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ เป็นอำเภอหนึ่งในเขตภาคเหนือที่มีการส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวบ้านเวียงมีการรวมกลุ่มผลิต ไม้หวาด กระต๊อบข้าว แห อวน เหิง ตระกร้า ฯลฯ ซึ่งเทศบาลตำบลบ้านเวียงที่มีหน้าที่รับผิดชอบอยู่หลายหมู่บ้านจึงมีการส่งเสริม ภูมิปัญญาเกิดขึ้นกับท้องถิ่นในตำบลบ้านเวียง และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ขึ้นในชุมชน มีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาชุมชนและเป็นแบบอย่างในการเสริมสร้างของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรของเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ โดยการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง เพื่อยุทธการมาถึงผลสำเร็จของการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ว่ามีความประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับนำไปพัฒนาเทศบาล หมู่บ้าน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษา การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

๑.๒.๓ เพื่อ ศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรใน เทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ เป็นอย่างไรบ้าง

๑.๓.๒ ปัญหาอุปสรรคในการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ มีอะไรบ้าง

๑.๓.๓ แนวทางและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในของเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ คือ

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ บุคลากรใน เทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ จำนวน ๑๒๐ คน กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์แบบเจาะจง จำนวน ๘ คน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ

๑. ตัวแปรต้น ได้แก่

- ๑.๑. เพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง
- ๑.๒. สถานภาพ ได้แก่ โสด สมรส หม้ายและหย่า
- ๑.๓. อายุ ได้แก่ ต่ำกว่า ๓๐ ปี ๓๑-๔๐ ปี และมากกว่า ๔๐ ปี
- ๑.๔. ระดับการศึกษา ได้แก่ ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

๑.๕. รายได้ ได้แก่ ต่ำกว่า ๑๐ ,๐๐๐ บาท ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท (รวมเงินอื่นๆ ค่าเช่า ค่าโอที) ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท และ ๒๐,๐๐๑-๒๕,๐๐๐ บาท

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรใน เทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ใน ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในการปฏิบัติงาน)
๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ)
๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย)
๔. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลและวางแผนในการปฏิบัติงาน)

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้าระหว่างเดือน ตุลาคม ๒๕๕ ๘ ถึงเดือนมีนาคม ๒๕๕ ๙ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คำจำกัดความของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังนี้

การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

อิทธิบาท ๔ หมายถึง ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ หรือ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย

ฉันทะ หมายถึง ความพึงพอใจในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

วิริยะ หมายถึง ความเพียร พยายามที่จะส่งเสริม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

จิตตะ หมายถึง ความคิดมุ่ง มั่นในการส่งเสริม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

วิมังสา หมายถึง ความไตร่ตรองในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง วัฒนธรรมที่เป็นอาชีพจากรสานของชาวเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

ส่งเสริมการอนุรักษ์ หมายถึง การบำรุงรักษาวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ทราบถึงการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

๑.๖.๒ ทำให้ทราบถึง ปัญหาและอุปสรรคใน การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรใน เทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่

๑.๖.๓ ทำให้ทราบถึงการศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่